

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри бізнес-аналітики та
цифрової економіки

_____ Наталія КАСЬЯНОВА
“ _____ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Тема: «Вплив війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС»

Виконавець: ХАЛИПЕНКО Юлія

Керівник: кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
БЕЛІНСЬКА Ганна

Консультанти з розділів:

Розділ 1: к. е. н., старший науковий співробітник БЕЛІНСЬКА Ганна

Розділ 2: к. е. н., старший науковий співробітник БЕЛІНСЬКА Ганна

Нормоконтролер із ЄСКД (ЄСПД):

ст. викладач Юлія ДИЯК

КИЇВ 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування

Кафедра бізнес-аналітики та цифрової економіки

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри бізнес-аналітики

та цифрової економіки

_____ Наталія КАСЬЯНОВА

“ _____ ” _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студентки: ХАЛИПЕНКО Юлія

Тема роботи: «Вплив війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС»
затверджена наказом ректора № 2639/ст від 29.12.23

1. Термін здачі студентом закінченої роботи на кафедрі: 23.02.2024 р.
2. Вихідні дані до роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.
3. Зміст дослідження: аналітичний огляд літературних джерел з тематики випускної роботи. Проведення аналізу на основі статистичних даних міграційних рухів в Європі.
4. Перелік обов'язкових демонстраційних матеріалів: 11 слайдів

5. Календарний план-графік

№ пор.	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1.	Участь в організаційних зборах	22.11.2023	<i>виконано</i>
2.	Отримання та погодження теми	10.12.2023	<i>виконано</i>
3.	Ознайомлення з вимогами та методичними рекомендаціями до написання роботи	11.12.2023- 20.12.2023	<i>виконано</i>
4.	Огляд літератури за темою	21.12.2023- 29.12.2024	<i>виконано</i>
5.	Робота над теоретичним матеріалом	30.12.2024- 05.01.2024	<i>виконано</i>
6.	Написання 1 розділу роботи	06.01.2024- 15.02.2024	<i>виконано</i>
7.	Написання 2 розділу роботи	16.01.2024- 30.01.2024	<i>виконано</i>
8.	Аналіз отриманих результатів	01.02.2024- 05.20.2024	<i>виконано</i>
9.	Корегування роботи за результатами попереднього захисту	05.02.2024 - 08.02.2024	<i>виконано</i>
10.	Оформлення випускної роботи та слайдів	08.02.24 – 17.02.2024	<i>виконано</i>
11.	Підписання відгуку та рецензії	20.02.24- 23.02.2024	<i>виконано</i>
12.	Захист випускної роботи у ДЕК	27.02.2024	<i>виконано</i>

6. Дата видачі завдання: 10.12.2024 р.

Керівник випускної роботи _____

Белінська Г.В.

Завдання прийняв до виконання _____

Халипенко Ю.С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	9
1.1. Сутність та види міграційних процесів, їх особливості	9
1.2. Етапи міжнародних міграційних процесів та вплив глобалізації на них.....	17
РОЗДІЛ 2 Перспективи подальшого розвитку міграційних процесів в країнах ЄС в контексті війни в Україні.....	22
2.1 Аналіз сучасної ситуації з міграційними процесами в країнах ЄС ..	22
2.2 Оцінка впливу війни в Україні на економічне становище країн та міграційні тенденції в Європейському Союзі	34
2.3 Перспективи розвитку міграційних процесів в контексті міжнародної співпраці.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

РЕФЕРАТ

Халипенко Юлія. Вплив війни в Україні на стан та подальший розвиток міграційних процесів в країнах ЄС – Кваліфікаційна робота зі спеціальності 051 «Економіка», ОПП «Міжнародна економіка». Національний авіаційний університет Міністерства освіти і науки України, м. Київ, 2024.

Кваліфікаційна робота містить 51 сторінок, 3 таблиць, 7 рисунків, 27 список використаних джерел з найменувань.

Об'єкт дослідження – міграційні процеси, спричинені війною в Україні, та їхні наслідки для країн Європейського Союзу.

Предметом дослідження є взаємозв'язок між конфліктом в Україні та динамікою міграційних процесів у країнах Європейського Союзу..

Мета дослідження – визначення впливу війни в Україні на стан і подальший розвиток міграційних процесів в країнах Європейського Союзу (ЄС).

При написанні роботи використовувалися методи дослідження: компонентний аналіз, кореляційний аналіз, моніторинг, експертні оцінки, порівняльний аналіз, графічний метод, прогнозування, абстрагування.

Ключові слова: • міграційні процеси, імміграція, еміграція, міграція, динаміка населення.

ВСТУП

Міграція-це складний і багатогранний процес, який сприяє розвитку суспільств відтоді, як люди вперше оселилися на планеті. З кожним роком цей процес набуває нових форм і позитивно впливає на глобальний розподіл праці. Масові переміщення біженців та мігрантів впливають на різні країни та світ в цілому. Ці процеси вимагають тісної співпраці та спільної відповідальності задля забезпечення комфортного життя для всіх.

24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала повномасштабну війну проти України, яка спричинила гуманітарну кризу та найбільшу міграційну хвилю в Європі з часів Другої світової війни. За даними ООН, станом на 12 лютого 2024 року понад 8 мільйонів українців були змушені виїхати за кордон, з них понад 5 мільйонів знайшли притулок в країнах Європейського Союзу.

Війна в Україні суттєво вплинула на міграційні процеси в країнах ЄС. Збільшення кількості мігрантів з України ставить перед країнами ЄС нові виклики, пов'язані з їх інтеграцією, працевлаштуванням, доступом до освіти та медичного обслуговування.

Актуальність теми дипломної роботи визначається гостротою та складністю проблем, пов'язаних з впливом війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС.

Метою дипломної роботи є дослідження впливу війни в Україні на стан та подальший розвиток міграційних процесів в країнах ЄС.

Об'єктом дослідження є міграційні процеси в країнах ЄС.

Предметом дослідження є вплив війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС.

Для досягнення мети дослідження ставляться такі завдання:

- Проаналізувати динаміку міграційних потоків з України до країн ЄС в контексті війни;
- Визначити основні фактори, що впливають на міграційні процеси в країнах ЄС;
- Оцінити social, economic та political наслідки міграції для країн ЄС;
- Дослідити роль та дії міжнародних організацій та країн ЄС у регулюванні міграційних процесів;
- Розробити рекомендації щодо регулювання міграційних процесів в країнах ЄС в контексті війни в Україні.

Методи дослідження:

- Графічний метод;
- Спостереження та моніторинг інформації;
- Експертні оцінки;
- Компонентний аналіз;
- Кореляційний аналіз;
- Прогнозування.
- Абстрагування

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі впливу війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для розробки та вдосконалення політики країн ЄС щодо міграції, а також для надання допомоги мігрантам з України.

Структура роботи:

Дипломна робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

В першому розділі розглядаються теоретичні аспекти міграційних процесів, а також аналізуються фактори, що впливають на міграцію.

У другому розділі досліджується вплив війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС, розробляються recommendations щодо регулювання міграційних процесів в країнах ЄС в контексті війни в Україні.

Висновки містять узагальнення результатів дослідження.

Список використаних джерел містить перелік джерел, які використовувалися при написанні дипломної роботи.

Додатки містять додаткові матеріали, які не ввійшли до основної частини роботи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Сутність та види міграційних процесів, їх особливості

Аналізуючи первинні аспекти міграційних процесів можна зрозуміти яким чином здійснювався процес перекочовування ще з давніх давен. Групи людей, названі племенами, рідко затримувались довгий час на постійному місці. Вони намагались отримати повну користь від навколишнього середовища, використовували всі доступні ресурси, такі як: овочі та фрукти, рибу, м'ясо тощо. Після зменшення доступних ресурсів відбувався процес переселення.

З розвитком людства, становленням суспільства люди почали займатись сільським господарством, почали будуватись міста, населені пункти. Люди займались певнимс видом діяльності, започатковували ремесла.

Але все рівно люди постійно мінували, переїжджали з місце на місце, знаходячи для себе кращі умови. Це могли бути економічні чинники, торгівельні, фактори розвитку чи природні, кліматичні фактори.

Не обійшлося в світовій історії і без збройних конфліктів, тероризму, насилля, нахабного захоплення територій. Всі ці чинники мали безпосередній зв'язок з міграційними процесами.

Тому, для дослідження питання переселення та міграції, хочеться дослідити термін «міграційні процеси».

Опираючись на визначення Міжнародної організації з міграції (International Organization for Migration), міграція – це переміщення людей з місця їхнього звичайного проживання через міжнародний кордон або в межах держави[1].

Міграційні процеси – це зміна помешкання особою або групою осіб у зв'язку з різними чинниками. Ці чинники можуть відрізнятися.

Тож, для більш детального розгляду даного визначення, зверну увагу на трактування вчених, які досліджували дане питання. Одні з них пояснювали міграцію як соціальне явище, інші описують це в правовому контексті.

Отже, за трактуванням Сосендза С.О. [3], міграційні процеси включають в себе переселення, масове переміщення населення через кордони тих чи інших територій, при чому тривалість, регулярність та спрямованість цього процесу може бути абсолютно різною, але точно має бути пов'язаними зі зміною місця проживання.

О.О. Бандурка [2] робить висновок, що міграційний процес – це соціальна, керована діяльність певної спільноти, що має бути врегульована нормами адміністративного права. Міграційний процес включає в себе підготовку до переміщення та саме переміщення учасників цього процесу в межах держави, через адміністративно-територіальні кордони у інші країни.

Також хочеться привести приклад трактування даного терміну відомим українським дослідником міграцій О. У. Хомрою О.У. у своїй праці «Миграция населения: вопросы теории, методики исследования» (1979) [7]:

- «найбільш широке – тотожне поняттю «рухливість» (у даному випадку під міграціями населення розуміється його переміщення по території країни, у широкому значенні слова вони постають як галузевий, територіальний і соціальний перерозподіл населення);

- широке, що представляє міграції як сукупність механічних, професійних і галузевих переміщень; під міграціями населення у широкому значенні варто розуміти будь-які територіальні переміщення людей, пов'язані зі зміною пункту трудової діяльності та галузі прикладання праці;

- визначення, в якому міграції населення розуміють як будь-які просторові переміщення: відвідання підприємств торгівлі, побутового обслуговування; рух населення, пов'язаний зі зміною місця роботи в межах одного і того ж населеного пункту або з еміграцією.»

У посібнику «Адміністративно-територіальне регулювання міграційних процесів» [4] міграційний процес визначається як сукупність різних нормативно-регламентованих суспільних відносин між суб'єктами державного управління та фізичними особами у зв'язку зі зміною їхнього місця проживання, незалежно від мети та того, чи є воно тимчасовим або постійним.

Для подальшого проведення дослідження сформуємо своє визначення.

Отже, міграційні процеси – це динамічний процес зміни місця проживання людьми або групою людей, які переміщуються в межах або за межами країни. Міграцію можна класифікувати за різними критеріями, такими як причини, масштаби, напрямки, тривалість, національний склад, соціальний статус мігрантів тощо. Ось деякі з найбільш поширених класифікацій міграції:

За причинами:

Економічна міграція: люди переселяються з метою поліпшення свого економічного становища, отримання роботи або підвищення рівня доходів.

Політична міграція: люди переїжджають через політичні переслідування або війну в своїй країні.

Екологічна міграція: зумовлена екологічними чи кліматичними катастрофами, такими як повені, засухи або інші стихійні лиха.

Соціальна міграція: пов'язана зі зміною соціального статусу, включаючи шлюб, зміну місця навчання, культурний обмін тощо.

За масштабами:

- Внутрішня міграція: переселення в межах країни.

- Міжнародна міграція: переселення через межі країн.

За напрямками:

- Еміграція: виїзд з країни.
- Імміграція: в'їзд в країну.

За тривалістю:

- Тимчасова міграція: переселення на обмежений час.

Тимчасова міграція є важливим аспектом глобальних людських переміщень. Ця форма міграції передбачає переміщення людей на обмежений період часу з певною ціллю. Однією з типових мет тимчасової міграції є сезонна робота. Наприклад, сільські робітники можуть переселятися на польові роботи протягом сезону збирання врожаю та повертатися вдома в періоди поза сезоном. Це дозволяє забезпечувати необхідною робочою силою галузі сільського господарства у часи найбільшої потреби, зменшуючи залежність від постійних робочих сил або місцевого населення.

Ще однією поширеною причиною тимчасової міграції є навчання. Багато студентів обирають навчання за кордоном, або програми обміну студентами, щоб отримати якісну освіту або додатковий досвід у специфічних областях. Ці студенти можуть перебувати в іншій країні протягом декількох місяців або навіть років, але їхнє перебування зазвичай має тимчасовий характер, орієнтований на завершення освітнього курсу.

Крім того, тимчасова міграція може включати туризм та відпочинок. Люди подорожують до інших країн для відвідування пам'яток, культурних заходів, відпочинку на пляжі, а також для медичного туризму, отримання медичних послуг або процедур за кордоном. Такі подорожі зазвичай тривають декілька днів або тижнів і мають тимчасовий характер, орієнтований на задоволення певних потреб чи бажань.

Загалом, тимчасова міграція відіграє важливу роль у глобальних людських переміщеннях, сприяючи культурній обміну, економічному розвитку та освітньому процесу. Тимчасові мігранти забезпечують робочу силу в галузях, що потребують сезонної роботи, допомагають розширювати освітні можливості та сприяють розвитку туризму та культурного обміну між країнами.

- Постійна міграція: переселення на постійне місце проживання.

Класифікація постійної міграції базується на різних критеріях, які визначаються тривалістю та призначенням переїзду. Першим важливим критерієм є причина міграції. Постійна міграція може бути економічною, коли люди переїжджають за роботою або для покращення економічного становища, політичною, коли вони шукають притулок від політичних переслідувань, або соціокультурною, коли особисті, культурні або релігійні фактори впливають на рішення про переїзд.

Другий критерій - географічне спрямування. Постійна міграція може бути внутрішньою, коли люди переїжджають в межах однієї країни, або міжнародною, коли переїзд здійснюється між країнами. Внутрішня міграція може включати рух від сільських до міських районів або між різними регіонами країни.

Третій критерій - спосіб переміщення. Персональна міграція передбачає, що рішення про переїзд приймається самими мігрантами на основі їхніх індивідуальних обставин. Зацікавлені сторони в бізнесі, освіті або родинній сфері можуть бути ініціаторами такої міграції. Групова міграція передбачає, що переїзд координується організаціями або урядами та може бути частиною більш широкої міграційної програми.

Нарешті, четвертий критерій - тривалість перебування. Постійна міграція передбачає, що люди переїжджають на невизначений термін або на довгий термін, можливо, назавжди. Вона відрізняється від тимчасової міграції, де

переселення обмежується певним періодом часу або має тимчасовий характер для виконання певної мети, такої як робота, навчання або лікування.

- Депортація

Класифікація депортації включає різні аспекти цього процесу, що можуть бути використані для кращого розуміння і категоризації цього явища.

За причиною депортації: Депортація може мати різні причини, такі як незаконне перебування в країні, порушення міграційних законів, злочинні діяння, порушення умов візового режиму або недотримання імміграційних вимог. Залежно від причини депортації, можуть застосовуватися різні процедури та законодавчі механізми.

За способом проведення: Депортація може бути проведена різними способами, включаючи екстрадицію, добровільний виїзд під тиском чи заохоченням, або примусове вивезення особи з країни шляхом організованого транспорту.

За категорією осіб: Депортація може впливати на різні категорії осіб, такі як іммігранти, туристи, студенти, біженці тощо. В залежності від статусу та категорії осіб можуть застосовуватися різні правові норми та процедури.

За національним контекстом: Кожна країна має свої власні закони та політики щодо депортації. Таким чином, депортація може відрізнятися залежно від країни, її законодавства, політичної ситуації та внутрішніх процесів.

За міжнародними стандартами: Існують міжнародні норми та стандарти, які регулюють депортацію та права людини в контексті міграції. Деякі організації, такі як ООН та Європейський суд з прав людини, мають важливе значення в цьому контексті, розглядаючи скарги на порушення прав мігрантів під час депортації.

Ця класифікація допомагає у розумінні різноманітних аспектів депортації та враховує різні контексти, у яких цей процес може відбуватися.

Особливо гостро та нещадно в усій історії людства депортація відбувалась за національними причинами в СРСР та нацистській Німеччині, коли мільйони людей були змушені покинути свої домівки.

Депортація татар в СРСР - це трагічний етап в історії народу кримських татар, який відбувся під час другої світової війни та після її завершення. У 1944 році, в рамках репресивної політики Сталінського режиму, було прийнято рішення про депортацію кримських татар з Криму до різних регіонів СРСР.

Депортація була проведена виключно в зв'язку зі звинуваченнями в колаборації з нацистськими окупантами, хоча велика частина татар не мала ніякого відношення до цих звинувачень. При цьому депортовані татари були позбавлені майна, житла та особистих прав. У результаті цієї брутальної операції понад 180 тисяч кримських татар були виселені зі своїх рідних земель.

Депортація стала для кримських татар трагічною сторінкою їхньої історії, яка суттєво вплинула на їхній колективний долі. Багато з них зазнали гуманітарних трагедій під час депортації та у період подальшого переселення. Багато з депортованих татар загинули внаслідок непридатних умов переселення, хвороб та голоду.

Депортація кримських татар була визнана геноцидом та злочином проти людства. Після розпаду СРСР, коли Крим став складовою частиною України, кримські татар знову отримали можливість повернутися на свою батьківщину, хоча процес інтеграції та відновлення прав та майна продовжується досі.

За національним складом:

Класифікація міграції за національним складом допомагає розуміти, які конкретні етнічні групи відіграють ключову роль у міграційних процесах. Ось декілька основних аспектів цієї класифікації:

Внутрішня міграція між етнічними групами: Ця категорія описує переміщення між різними етнічними групами всередині однієї країни. Наприклад, великі міські центри можуть приваблювати мігрантів з різних етнічних груп у пошуках кращих можливостей для працевлаштування та життя.

Міжнародна міграція за етнічним складом: Ця категорія описує переміщення між країнами, які виникають через різні причини та можуть стосуватися різних етнічних груп. Наприклад, міграційні потоки можуть бути спричинені економічними, політичними або екологічними факторами та включати різні етнічні групи.

Етнічні спільноти та діаспори: Ця категорія описує групи людей, які залишають свою батьківщину та формують спільноти або діаспори в інших країнах. Ці етнічні спільноти можуть мати власні культурні, соціальні та економічні характеристики, які відрізняють їх від місцевого населення.

Повернення на батьківщину та репатріація: Ця категорія описує міграційні рухи, коли етнічні групи повертаються на свою батьківщину або відновлюють свої зв'язки з культурою та спадщиною своєї нації. Це може включати репатріацію після війни, політичного тиску або з інших причин.

За соціальним статусом:

- Висококваліфікована міграція: переселення висококваліфікованих спеціалістів.
- Низькокваліфікована міграція: переселення працівників, які виконують прості або низькокваліфіковані роботи.

Ці категорії допомагають розуміти різноманітність міграційних процесів та їхні наслідки для суспільства та економіки. Однак, важливо враховувати, що

багато мігрантів можуть відноситися до кількох категорій одночасно, і міграційні потоки постійно змінюються під впливом різних факторів.

Оскільки міграція впливає на різні сфери життя, можна встановити, що це поняття розуміється на соціально-правовому рівні, з економічними зв'язками через трудову міграцію та зміни на світовому ринку праці. Кожен тип міграційного процесу є особливим, і розуміння їх основних відмінностей дозволяє більш детально вивчити соціальні зміни, які є результатом цього міграційного процесу.

1.2. Етапи міжнародних міграційних процесів та вплив глобалізації на них

Міжнародна міграція є давнім процесом, що має глибокі зв'язки з розвитком людської цивілізації. У своїй основі цей явище визначається різноманітними факторами, починаючи від простого зменшення ресурсів, які можуть забезпечити мінімальний рівень життя, і закінчуючи сучасними психологічними та соціальними аспектами суспільного розвитку.

Необхідно розглянути різні історичні етапи міграції населення. В дослідженнях Джозефа П. Феррі та Тімоті Дж. Хаттона [15] розглядається історія міграції з давніх часів. Вони вказують, що люди розселялися по континентах у пошуках кращих умов життя, харчів, захисту від ворогів та вирішення інших проблем. Зрозуміло, що ці процеси мали свої обмеження через вплив лідерів племен, оскільки тоді розвивалось сільське господарство, яке потребувало стабільності і осідлості.

Міграція в середньовіччі відігравала значну роль у формуванні суспільних та економічних відносин того часу. Переселення людей були зумовлені різними факторами, включаючи економічну нестабільність, війни, релігійні конфлікти та зміни клімату. Одним із основних типів міграції було внутрішнє переселення

населення, коли селяни залишали свої села та мігрували до міст або в інші регіони в пошуках кращих умов для праці чи захисту від війн або лих.

Міграція також відбувалася через релігійні мотиви. Наприклад, велика кількість людей у середньовіччі мігрувала на землі, що контролювалися християнськими орденами або місіонерами, з метою поширення християнства або покаяння за гріхи.

Також важливою була міграція торговців та ремісників, які шукали нові ринки для своїх товарів або більш сприятливі умови для розвитку своїх бізнесів. Це сприяло розвитку міжнародної торгівлі та обміну культурними цінностями між різними регіонами Європи та Азії.

Загалом, міграція у середньовіччі відігравала важливу роль у формуванні демографічного та культурного ландшафту того часу, сприяючи розширенню географічних меж та взаємодії між різними народами та культурами.

Міграція на території сучасної України була поширеною, оскільки українці мали можливість та сміливість втікати від польських панів та шляхти. Вони почали заселяти територію, що відома як "Дике поле". У своїй дослідницькій роботі С. Проскурова [16] зазначає, що така міграція у XVI столітті сприяла формуванню Запорізької Січі, що, в свою чергу, сприяло розвитку української державності. Цей процес був важливим із-за прагнення простих селян до свободи, особливо у контексті розвитку феодального господарства в Речі Посполитій, де розвиток можливий був лише за умови закріпачення місцевого селянства. Тому селяни переселялися на нові землі, утворюючи так звані "слободи".

Ще однією цікавою особливістю міграційних процесів був процес чумакування, що є прикладом сезонної трудової міграції. Чумаки, які жили в північних регіонах України, подорожували на південь для роботи. Там вони продавали свої товари, а з морської води виробляли сіль. У Криму вони купували вино, шкіри тварин, одяг та інші товари, які потім продавали вдома.

Для європейського суспільства у той час, найвагомішою подією ставе відкриття Америки, що спричинило початок міграції європейського населення на ці нові території, а також повне їх колонізацію за допомогою військових експедицій та авантюристів із різних країн Європи [15].

Однак ці події, крім позитивних аспектів, призвели до знищення корінного населення цих земель та поширення рабства. Європейці, шукаючи дешеву робочу силу, захоплювали молодих людей в Африці та транспортували їх до Північної Америки для задоволення своїх потреб. Лише у 1807 році работоргівля була заборонена в Британській імперії, а в 1808 році Сполучені Штати припинили імпорту рабів. Цей рух швидко розповсюдився і в інших країнах Європи.

У дослідженні, проведеному А. МакКеуном [17], відзначається, що між 1820 та 1914 роками спостерігалось значне зростання масової міграції. Протягом цього періоду 55 мільйонів європейців емігрували до Північної Америки (більше половини з них), Південної Америки (1/5 емігрантів) та Австралії. Ці особи походили з Великобританії, Ірландії, Німеччини, Іспанії, Австро-Угорщини та Російської імперії. Зростання міграційних потоків стало причиною введення обмежень для імміграції, зокрема у Сполучених Штатах, де прийняли кілька законів, що серйозно обмежили прибуття іммігрантів з Європи, Азії та Африки.

Закон про надзвичайні квоти від 1921 року та Закон про імміграцію від 1924 року встановили систему квот, обмежуючи кількість іммігрантів для кожної країни. Аналогічні закони існували й у інших країнах, що призвело до зниження міжнародної міграції у міжвоєнний період.

Загалом, до 1960-х років спостерігалася стабільність на міжнародному ринку праці, але процес глобалізації змусив світ адаптуватися до нових реалій.

Глобалізація відображає процес, коли продукти, технології, інформація та робочі місця перетинають національні кордони та культурні бар'єри [19], створюючи взаємозалежність між націями у всьому світі та сприяючи вільній світовій торгівлі. Глобалізація сприяє конкурентним перевагам різних

корпорацій на ринку, оскільки вона сприяє встановленню міцних економічних, інформаційних, політичних та культурних зв'язків між державами.

Міжнародна міграція нерозривно пов'язана з глобалізацією. З одного боку, процеси глобалізації стимулюють міжнародну міграцію через нерівномірність розвитку різних країн, демографічні виклики та глобальну кризу робочих місць. Згідно з дослідженням Т. Зубяшвілі [20], важливою формою міжнародних зв'язків є міграційні потоки, що представляють міждержавне переміщення людей, спричинене різними економічними умовами та можливостями. "Міграційний бум" у 1960-х роках виник у зв'язку з високим попитом на робочу силу у певних регіонах.

Зараз глобальні міграційні процеси прямо пропорційні руху потоків товару та капіталу на планеті. Міграція започатковує глобалізаційні рухи через рух капіталів, завдяки виникненню міст та збільшенню соціального та культурного багатоманіття. Хоч країни стараються уникнути масштабних міграційних потоків через причини самобутності та конкурентоспроможності та національної безпеки.

Про це висловлювалась Емілія Лопес. Вона застерігала, що міграція також може мати і негативні наслідки, зокрема «може призвести до втрати культурної ідентичності та експлуатації мігрантів на робочому місці, що призводить до їхнього економічного та соціального вразливості."

Тож, зважаючи на негативні та позитивні сторони все ж міграція є невідемним процесом в історії людства протягом багатьох тисячоліть.

Саме через переселення люди заповнили життям всі континенти та створили держави. Міграція має значний вплив на формування роду занять, розвитку торгівлі, формуванні ринку робочої сили, розвитку різних сфер життя.

У той же час, міграційні процеси призводили до відтоку робочої сили. Глобалізація також тісно пов'язана з міграційними явищами і постійно сприяє

зростанню потоків мігрантів у всьому світі, оскільки глобальний світ максимально відкритий для всіх.

Висновки до розділу 1

Пильний аналіз різних наукових підходів до визначення "міграційної політики" сприяв формулюванню власного тлумачення, що підкреслює її характер як комплексу заходів, спрямованих на досягнення стабільного економічного розвитку та ефективне управління міграційними процесами в умовах глобалізації та вимог сучасності. Під час аналізу найбільш розповсюджених економічних теорій, що пояснюють міграцію, стало очевидним, що неореалістичний підхід акцентується на національній безпеці, ліберальний - на міжнародній співпраці, а конструктивістський - на зміні інтересів держав у процесі взаємодії.

Для вдосконалення міграційної політики були визначені загальні фактори, які впливають на міграцію та визначають її ефективність. Після аналізу та характеристики цих факторів стало зрозуміло, що у напрямку міграції існують фактори "притягування" та "відштовхування". Економічні, соціальні та політичні аспекти виявилися основними факторами, що впливають на міграцію. Водночас було обґрунтовано, що найбільш суттєвими є мотиви доходу, політична стабільність та можливості професійного розвитку для населення.

РОЗДІЛ 2

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КРАЇНАХ ЄС В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз сучасної ситуації з міграційними процесами в країнах ЄС

Впродовж останніх десяти років проблема міграції в ЄС стала важливою темою, оскільки мешканці більшості країн-членів переважно є старіючими. Тому дане питання залишається загостреним, бо відсоток людей похилого віку переважає відсоток молодого населення.

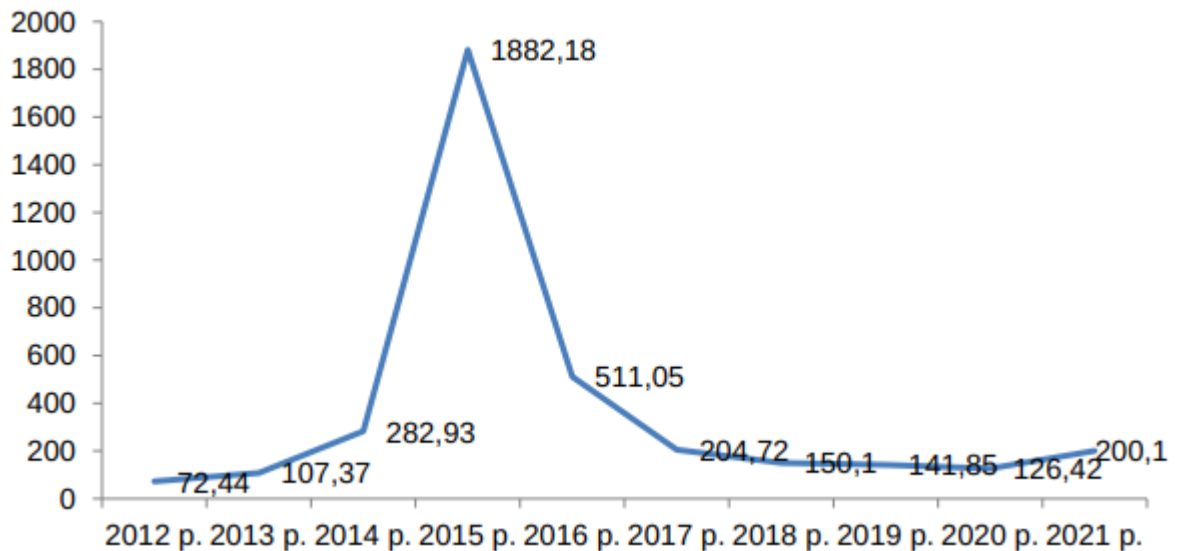
У дослідженні Р. Грівсона, М. Ландесманна та І. Мари [22] розглядаються складні сценарії розвитку міграційних процесів у ЄС, оскільки можливий сценарій зі збільшенням потоку мігрантів з країн Африки, що породить нові виклики для суспільства. Ці мігранти будуть прибувати з регіонів, де існує висока економічна, соціальна та політична нестабільність. У той же час, вони зауважують, що за правильного підходу до такого типу міграційних процесів, країни ЄС зможуть здобути позитивні результати.

Боротьба з нелегальною міграцією є ще одним важливим аспектом збереження безпеки в умовах напливу біженців. Це включає виявлення та затримання нелегальних мігрантів, розслідування та припинення діяльності міграційних злочинних угруповань, а також виконання міжнародних зобов'язань у сфері боротьби з торгівлею людьми.

У 2021 році на кордоні ЄС було виявлено понад 200 444 незаконних перетину кордону.

Пік незаконного перетину кордону припав на 2015 рік, у розпал міграційної кризи в Європі, коли було виявлено , або понад 1,8 мільйона незаконних

перетинів кордону було виявлено. Детальніше інформацію подано на рисунку 1.1.

Джерело: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0257458.g006>

Рис 2.1 Кількість нелегальних перетинів на кордонах Європейського Союзу з 2012 по 2021 рік, тис осіб [23]

За перші десять місяців 2022 року на зовнішніх кордонах ЄС було виявлено 281 444 незаконних проникнення, що на 80 000 більше, ніж за аналогічний період минулого року.

Найактивнішими міграційними шляхами до ЄС для нелегальних мігрантів на кінець 2022 року були Західно-Балканський маршрут та Центральний Середземноморський маршрут.

Так, із січня по жовтень 2022 року нелегальних перетину кордону на західнобалканському маршруті зросли до 128 400, або на , або на 159% більше, ніж за той же період (у 2021 році) [23].

Зросла кількість незаконних перетинів кордону й на інших маршрутах (табл.1.1).

Таблиця 2.1

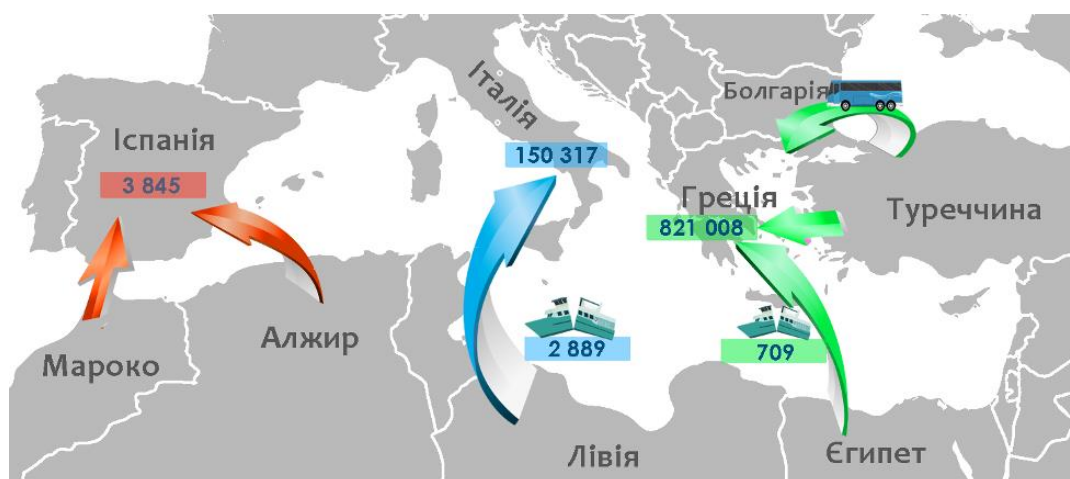
Основні міграційні маршрути для нерегулярних мігрантів до країн ЄС

[23]

Маршрути	Січень- жовтень 2022	Жовтень 2022	Жовтень 2021 / жовтень 2022	Країни походження мігрантів
Західнобалканський	128400	22318	+159%	Сирія, Афганістан, Туреччина
Центральносередземноморський	85000	13 000	+81%	Єгипет, Туніс, Бангладеш
Східносередземноморський	35300	2882	+10%	Сирія, Афганістан, Нігерія
Західноафриканський	14100	1803	-50%	Марокко, Синегал
Західносередземноморський	12300	1895	-2%	Алжир, Марокко, Сирія
Східний кордон	5229	441	-44%	Україна, Білорусь, Ірак

Джерело: складено автором

Наразі Євросоюз сформував три основні потоки мігрантів. Давайте розглянемо кожен з них більш детально. Також на рисунку 1.1 наведена карта основних маршрутів.

Джерело: <https://www.radiosvoboda.org/>

Рис. 2.2 Міграційні шляхи з Північної Африки

Першим шляхом є мігранти з Північної Африки. Вони використовують центрально-середземноморський шлях для того, щоб потрапити в ЄС.

Міграція людей з Північної Африки в країни Європейського Союзу є складним та багатограним явищем, яке впливає на обидві сторони. Північна Африка, зокрема країни Сахарського регіону, такі як Марокко, Алжир, Туніс, Лівія та Єгипет, стикається з рядом соціальних, економічних та політичних викликів, таких як висока безробіття, низький рівень життя, політична нестабільність, конфлікти та інші проблеми.

У зв'язку з цим значна кількість осіб з Північної Африки шукає можливості для кращого майбутнього у країнах ЄС. Основними країнами-приймачами є Італія, Іспанія, Франція та інші, які знаходяться недалеко від узбережжя Північної Африки і мають високий рівень розвитку та соціальний захист.

Проте такий потік мігрантів створює значні виклики для країн-приймачів. Зокрема, нелегальна міграція через Середземне море призводить до людської трагедії та загибелі безлічі мігрантів на шляху до країн ЄС. Крім того, зростає напруга в суспільствах країн-приймачів, особливо у зв'язку з питаннями інтеграції, наданням соціальних послуг, врегулюванням трудових відносин та іншими аспектами.

Через проблеми незаконної міграції у лютому 2017 року набула чинності Мальтійська декларація членів Європейської Ради.

Мальтійська декларація є важливим кроком у спільних зусиллях по вирішенню кризи біженців та міграції в Європі.

По-перше, Мальтійська декларація стверджує необхідність спільних, згуртованих дій усіх країн-членів Європейського Союзу щодо кризи біженців та міграції. Це підкреслює важливість єдності та співпраці всіх країн ЄС у вирішенні нагальних проблем.

По-друге, декларація визначає ключові напрямки дій для вирішення кризи, включаючи посилення заходів по боротьбі з контрабандою людей, розвиток шляхів легальної міграції та зміцнення захисту кордонів.

По-третє, Мальтійська декларація розглядає питання розподілу відповідальності між країнами ЄС у прийнятті біженців та мігрантів. Вона закликає до більшого співробітництва та солідарності між країнами-членами для ефективного розподілу навантаження.

Крім того, декларація визначає необхідність спільного підходу до забезпечення гідного прийому, адаптації та інтеграції біженців та мігрантів у країни-члени ЄС.

Мальтійська декларація відображає важливий етап у розвитку спільної європейської стратегії щодо кризи біженців та міграції, покликаної забезпечити ефективне та координоване реагування на ці виклики.

У липні 2019 року ЄС схвалив п'ять нових міграційних програм у Північній Африці на загальну суму 61,5 мільйона євро [24].

В 2019 році країни Європейського союзу створили нові міграційні програми у Північній Африці.

Програми міграції Європейського Союзу для лівійців спрямовані на сприяння мобільності та розвитку їхніх професійних можливостей. Також ЄС надає фінансову та технічну підтримку для розвитку галузі освіти та професійної підготовки в Лівії, що сприяє

Усього з 2015 року Європейський Союз асигнував 700 мільйонів євро для допомоги Лівії за допомогою різних фінансових інструментів, включаючи Надзвичайний трастовий фонд ЄС (EUTF) для Африки, який отримав 455 мільйонів євро. Згідно з інформацією Єврокомісії [24], з 31 березня 2020 року розпочалася операція "Іріні" з метою забезпечення виконання ембарго ООН на поставки зброї до Лівії. Другорядним завданням є сприяння розвитку та підготовці берегової охорони та військово-морського флоту Лівії для виконання завдань правоохоронних органів у морській зоні.

Другим розглянемо Східно-середземноморський маршрут.

Східно-середземноморський маршрут є одним з ключових напрямків міграції в Європейському Союзі. Він відомий своєю значною кількістю нелегальних перетинів кордонів через Середземне море з країн Південної та Східної Азії, Африки і Близького Сходу до країн Європи, зокрема до Італії, Мальти, Греції та Іспанії.

Щодо величезного потоку мігрантів, які використовують цей маршрут, виникають численні проблеми, зокрема стосовно безпеки, гуманітарної кризи і необхідності забезпечення гідного прийому та обробки мігрантів. За даними Європейської Комісії, з 2015 року були прийняті різні заходи для керування цим міграційним потоком, а також для співпраці з країнами-партнерами у регіоні з метою зменшення кількості нелегальних перетинів кордонів.

У 2016 році були досягнуті домовленості з Туреччиною, завдяки яким скоротилась кількість нелегальних мігрантів. Туреччина зобов'язалась зі свого боку вжити жорстких заходів, щоб запобігти відкриттю нових морських або сухопутних шляхів для нелегальної міграції з Туреччини до ЄС.

Наприклад, ЄС активно працює над розширенням співпраці з країнами Сахельсько-Сахарської зони Африки, зокрема з Тунісом, Алжиром та Лівією, для підвищення безпеки кордонів та боротьби з організованою злочинністю.

У межах Європейського Союзу також розглядаються різні стратегії, такі як спільна морська операція та гуманітарні місії, спрямовані на надання допомоги мігрантам, що перетинають Середземне море, а також на боротьбу з контрабандою людей та іншими злочинними мережами.

Третім шляхом є Західно-Середземноморський.

Даний міграційний шлях є найнебезпечнішим, оскільки подорож вздовж узбережжя несе загрозу життю. Шлях пролягає вздовж західної частини Африки через Канарські острови до Іспанії.

Декларація щодо мігрантів у Валетто була прийнята у липні 2017 року у Мальтійському місті Валетта під час зустрічі Європейського Союзу з Африканською Співдружністю. Ця декларація стала важливим кроком для співпраці між країнами ЄС та африканськими країнами у вирішенні міграційної проблеми.

Основні пункти декларації включали в себе зобов'язання спільно працювати над попередженням нелегальної міграції, боротьбою з торгівлею людьми та зміцненням механізмів для реадмісії нелегальних мігрантів. Крім того, декларація містила положення про розвиток та стабілізацію африканських країн, зокрема за допомогою інвестицій та розвитку господарства, які сприятимуть зменшенню економічних та соціальних причин, що спонукають міграцію.

Ця декларація підкреслила важливість співпраці та взаємодії між ЄС та африканськими країнами для розв'язання складної проблеми міграції.

Після того, як Європейський парламент ухвалив рішення 17 грудня 2020 року, Рада схвалила регламент, який визначає фінансову структуру ЄС на період 2021-2027 років [25].

Цей регламент встановлює бюджет ЄС на зазначений період у розмірі 1,074 трильйонів євро для ЄС-27, включаючи інтеграцію Європейського фонду розвитку.

Разом із Європейським інструментом відновлення наступного покоління на 750 мільярдів євро, загальна сума, що виділяється ЄС, складає 1,8 трильйона євро на підтримку відновлення після пандемії COVID-19 та досягнення довгострокових пріоритетів ЄС у різних сферах політики [26]. Директива про синю картку була прийнята 7 жовтня 2021 року. Ці нові правила додатково вирішують умови в'їзду та проживання висококваліфікованих працівників з країн, що не є членами ЄС, та підвищують привабливість синьої картки ЄС [26].

Ця система призначена для приваблення та збереження висококваліфікованих працівників, особливо в секторах, де є дефіцит кваліфікованої робочої сили, шляхом встановлення більш інклюзивних критеріїв прийому та полегшення процесу з'єднання сімей та надання доступу до висококваліфікованого ринку праці.

Останніми нововведеннями в правовому міграційному полі законодавства ЄС є надання українцям тимчасового захисту з 24.02.22 року. Права громадян включають проживання на території країн Євросоюзу, дозвіл на отримання роботи, медичної допомоги, житла, освітніх послуг та банківських операцій.

Протягом періоду російсько-української війни міграційні потоки з України до країн Європейського Союзу (ЄС) мають свої відмінності та характеристики, які визначаються складним політичним, економічним та гуманітарним контекстом конфлікту.

По-перше, велика кількість українців змушені були залишити свої домівки через загрозу насильства та військові дії на сході та півночі України. Це призвело до масової евакуації і переселення до країн ЄС, особливо до тих, які мають спільний кордон з Україною, таких як Польща, Угорщина та Словаччина.

У 2022 році міграційні потоки українців відзначаються різноманітністю та динамікою, яка визначається комплексом факторів, що включають економічну ситуацію в Україні, політичну стабільність, доступність можливостей для працевлаштування та навчання в інших країнах, а також індивідуальні мотиви міграції для поліпшення якості життя та реалізації особистих та професійних цілей.

Країни Європейського Союзу (ЄС) залишаються основним напрямком міграції для українців. Особливо популярними є Польща, Чехія, Німеччина та Італія. Українці переїжджають туди за роботою в різних сферах, від будівництва та сфери послуг до ІТ-технологій та медицини.

Популярність цих країн як напрямку міграції визначається високим попитом на робочу силу та стабільним економічним розвитком. Деталізовані статистичні дані за країнами наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Кількість українців за кордоном

Країна	Кількість громадян України, які перебувають за кордоном (станом на 01.02.2023)	Кількість громадян України, які перебувають на консульському обліку (станом на 12.12.2022)
Польща	1 786 000	67 000
Німеччина	1 200 000	101 416
США	894 665	42 336
Чехія	631 705	Інформація відсутня

Продовження таблиці 2.2

Італія	400023	інформація відсутня
Іспанія	270 000	інформація відсутня
Угорщина	175 500	7 195
Молдова	158 613	68 699
Словаччина	148 678	9 377
Франція	147 253	інформація відсутня
Велика Британія	140 300	інформація відсутня
Румунія	126 165	931
Греція	100 942	інформація відсутня
Австрія	97 002	інформація відсутня
Нідерланди	95 000	інформація відсутня
Португалія	87 250	інформація відсутня
Естонія	74 980	5 503
Литва	61 487	36 874
Латвія	34 531	1 906

Джерело: <https://www.opora.ua/>

Українська діаспора та родинні зв'язки з громадянами України, які вже перебувають у країнах ЄС гостро вплинули на міграційні потоки. Багато українців мали можливість використати ці зв'язки для отримання допомоги та підтримки в процесі переїзду та адаптації у новій країні.

Велике значення має специфічний статус біженців та осіб, що потребують міжнародного захисту, які можуть отримати правовий статус в країнах ЄС через участь в конфлікті або загрозу політичних переслідувань в Україні. Біженці, які отримали міжнародний статус тимчасового захисту через російсько-українську війну, перебувають у складній ситуації, де їхні права та статус є предметом уваги міжнародного права та гуманітарної допомоги.

Перш за все, міжнародний статус тимчасового захисту надається біженцям як захист від переслідувань або загрози життю у власній країні. У випадку російсько-української війни, це може включати осіб, які опинилися в небезпеці через воєнні дії, переслідування або загрозу насильства.

Узагальнюючи, біженці з міжнародним статусом тимчасового захисту, які перебувають у цій ситуації через російсько-українську війну, потребують захисту та підтримки, щоб забезпечити їхню безпеку та добробут у незвичній обстановці, поки ситуація у їхній країні не стабілізується. Нижче на малюнку зображена кількість громадян України, які отримали статус тимчасового захисту по світу. Також в таблиці 2.3 наведена точна кількість громадян в різних країнах світу.

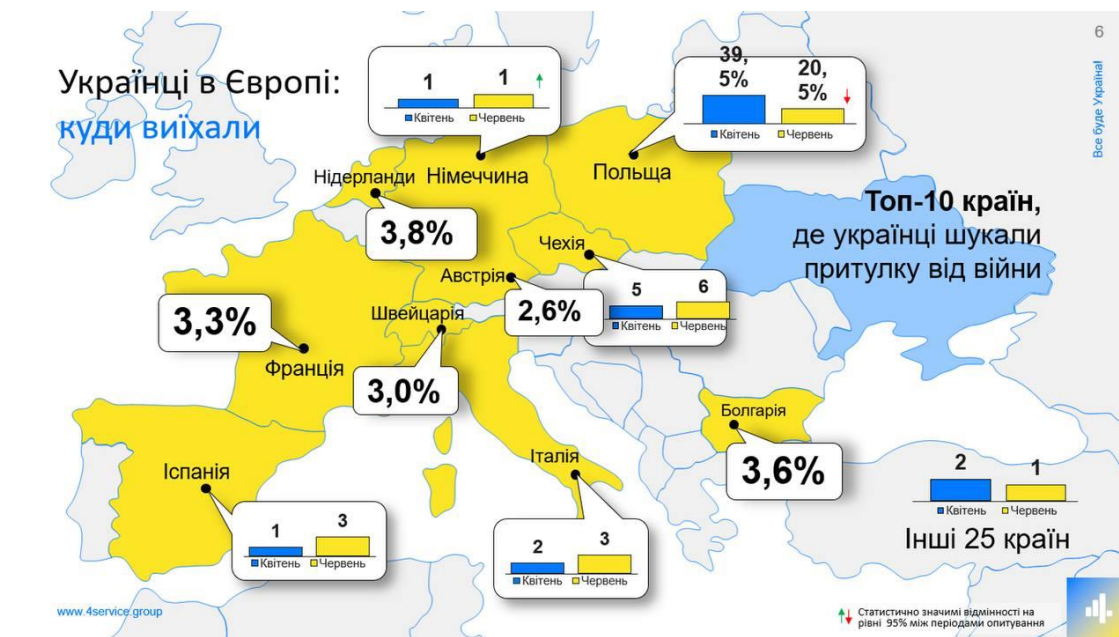

Рис 2.3 К-сть громадян України, які отримали статус тимчасового захисту

Таблиця 2.3

Кількість громадян України, які отримали статус тимчасового захисту

Країна	Кількість громадян України у країні-перебування			
	Всього громадян України	Дорослих	Кількість громадян України, які в'їхали до країни-перебування після 24.02.2022	Кількість громадян України, які отримали статус тимчасового захисту/ подібний статус у державі перебування після 24.02.2022
Австрія	97002	62052	88038	88038
Бельгія	62657	41666	62657	62657
Греція	100942	81182	77258	21202
Естонія	74980	57150	120429	42117
Іспанія	270000	194000	157737	157737
Люксембург	4372	3268	4372	4372
Німеччина	1200000	900000	1037741	-
Словаччина	148678	89457	948654	102996
Чехія	631705	505364	468000	463000
Швеція	50793	35025	статистика не ведеться	50793
Албанія	2663	1769	32747	28

Продовження таблиці 2.3

Велика Британія	140300	95497	150600	150600
Ісландія	2695	1756	2238	2238
Сербія	6639	5800	139807	1174

Джерело: <https://www.opora.ua/>

Оцінюючи регулювання міграційних потоків у ЄС, варто відзначити, що після кожної міграційної кризи розробляється нова стратегія для вирішення питань міграції та надання притулку з метою забезпечення безпеки. Останнім часом країни Європейського Союзу все активніше контролюють зовнішні кордони та потоки мігрантів. Також укладаються угоди між різними країнами для співпраці та розподілу кількості мігрантів, зокрема біженців, між цими державами. Після аналізу різних документів стає очевидним, що регулювання міграції в ЄС представляє собою складний процес, у якому беруть участь різні країни-партнери з метою ефективного керування цими міграційними потоками.

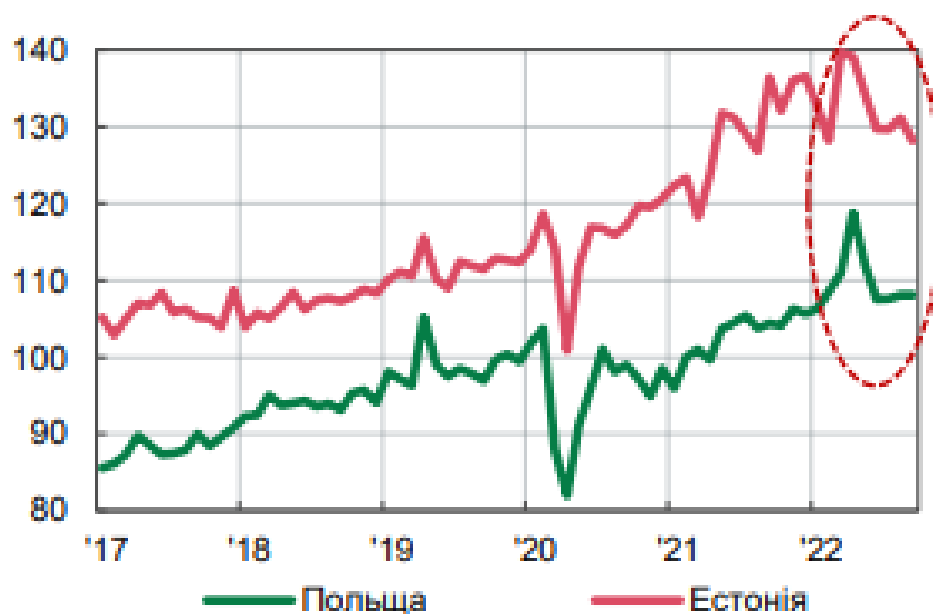
2.2 Оцінка впливу війни в Україні на економічне становище країн та міграційні тенденції в Європейському Союзі

Прибуття українських мігрантів на ринки праці та їх витрати за кордоном вважаються позитивними факторами для економік країн, куди вони мігрують. Однак значне зростання чисельності мігрантів створює низку викликів, зокрема для державних фінансів. У той же час, в довгостроковій перспективі чистий фіскальний вплив для Європи буде позитивним, оскільки українці активно інтегруються на ринок праці ЄС та сплачують податки.

Витрати українських мігрантів підтримують економіки країн перебування, зокрема через особисте споживання, що частково компенсує негативний вплив російсько-української війни на реальне приватне споживання в ЄС. Зокрема, у

2022 році витрати українських мігрантів за кордоном зросли більш ніж утричі порівняно з попереднім роком, складаючи 2 мільярди доларів США на місяць.

До прикладу можна взяти Польщу, де навесні минулого року українці підвищили відсоток роздрібних продажів товарів загального вжитку, цим самим компенсуючи падіння попиту на товари серед корінного населення. Це демонструється особливо помітним зростанням обсягів продажів у сегментах "одягу і взуття" (з 41,9% річного приросту порівняно з 2,6% у лютому) і "меблів, електроніки та побутової техніки" (2,8% річного приросту у порівнянні з -4,4% у лютому). Детальніше можна розглянути на рисунку 2.3. І цим сприяли підвищенню цін на оренду житла. Проте вже восени обсяги повернулись на довоєнний період.

Джерело: Impact of Ukrainian Migrants on Economies of Recipient Countries

Рис.2.4. Роздрібний товарообіг Польщі та Естонії навесні 2022 р.

Крім того, витрати на українських мігрантів спонукають державне споживання, зокрема у сферах житлової інфраструктури, охорони здоров'я та освіти, оскільки значна частина мігрантів має дітей. За розрахунками, проведеними на основі оцінок МВФ (2020), опитувань ООН та Центру Разумкова

[27], при інших сталих умовах внесок українських мігрантів у випуск товарів та послуг у Естонії, Польщі та Чехії у 2026 році буде на 2,2–2,3% більшим, ніж у базовому сценарії без міграції, а у Німеччині – на 0,6–0,65%.

Основним позитивним фактором для жителів країн ЄС від міграції українців є нейтральний вплив на заробітну плату та процесів працевлаштування в країнах. Основним фактором при працевлаштуванні було взаємне доповнення професійних кадрів, а не взаємозаміна. Велика кількість незайнятих мігрантів, які вже готові працевлаштуватись, зможе зняти напругу на ринку праці. Розглянемо декілька прикладів.

На ринку праці Німеччини у червні 2022 року числилось 350 тис. непрацевлаштованих українців. Станом на жовтень дослідження показало, що кожен 10 був вже працевлаштованим.

У Польщі ж 1200 чол для офіційного працевлаштування отримали номери соціального страхування. Так, за даними Національного банку Польщі, загальний позитивний вклад українців у ВВП Польщі з 2014 по 2019 роки складав 13%. Крім того, українці зменшували напружений відсоток безробіття на 0,8% на рік.

За оцінками ЄЦБ від 25% до 55% українців у Європі будуть змушені або зацікавлені отримати роботу або активно здійснювати її пошуки. Це підвищить цифри людських ресурсів на ринку праці на 0,2-0,8%. Це означає, що українці стануть каталізаторами для розвитку економік деяких країн.

При цьому українці майже не мають соціальних відмінностей та мають умовно однаковий менталітет з європейськими жителями, порівняно з мігрантами з країн Сходу.

Українські мігранти в країнах Європи зазвичай влаштовуються на найнижчі за кваліфікацією посади. Це пояснюється низьким рівнем мови країни або відсутністю підтвердження кваліфікації.

Спираючись на дані українських видань наведу статистику працевлаштування українців у ЄС.

23% працюють у віддаленому режимі. Більшість з них зайняті в українських компаніях і сплачують податки в Україні.

Найбільше українців зайнято у сфері громадського харчування і готельному бізнесі, де вони виконують такі посади, як покоївки, офіціанти та прибиральники.

У сфері послуг (21%) багато українок працюють у галузі краси та косметології. На виробництві, де завжди було попит на українських робітників, зайняті 12% українців. У сфері ІТ працюють 15%: це українці, що зайняли посади в місцевих ІТ-компаніях, а також ті, хто виконує роботу дистанційно для своїх компаній, перебуваючи за кордоном. У сфері торгівлі, сільського господарства і логістики працюють менше 10% українців.

Джерело: <https://ewl.com.ua/>

Рис. 2.5. Найпоширеніші види зайнятості українців у ЄС

Водночас відсутність кваліфікації мінімізує основні вигоди, які можна отримати. Кваліфіковані українці отримують роботу до прикладу в сфері

обслуговування в Іспанії, Італії, Німеччині при цьому ірраціональне розподілення кваліфікованих кадрів призведе до збільшення рівня безробіття.

Крім цього це збільшує цифру ймовірного отримання допомоги внаслідок втрати роботи. Звідси виникає проблема інтеграції мігрантів в країни реципієнти.

Розглянемо основні фактори впливу зацікавленості країн ЄС до інтеграції українських біженців у суспільство.

1. Демографічний фактор

Як зазначалось раніше проблема старіючого населення постає дедалі гостріше. Дедалі частіше ЄС стикається з відсутністю кваліфікованих кадрів. У 2022 році не було заповнено 6 млн. висококваліфікованих робочих місць. За даними McKinsey Global Institute, до 2030 р. число робітників в оптимальному віці скоротиться на 13 млн осіб (4% від усієї робочої сили). Також загострила ситуацію пандемія в 2019 році.

Також за даними Євростату народжуваність значно зменшилась за минулих 10 років (Рис 2.5): в Іспанії — на 24%, Італії — 22%, Греції — 22%, Фінляндії — 18%, Латвії — 19,3%, Болгарії — 17%, Португалії — 15%, Ірландії — 14,5%, Німеччині — 14%, Хорватії — 11%, Естонії — 8,9%, Нідерландах — 7,06%, Франції — 7,3%, Ісландії — 7,2%, Литві — 6,2%, Великобританії — 5,3%, Угорщині — 4,2%, Румунії — 5,5%, Данії — 4,0%, Словенії — 1,2%, Чехії — 0,5%.

Джерело: Razumkov zentre

Рис 2.6 Рівень народжуваності в ЄС , 2001-2021 (на одну жінку)

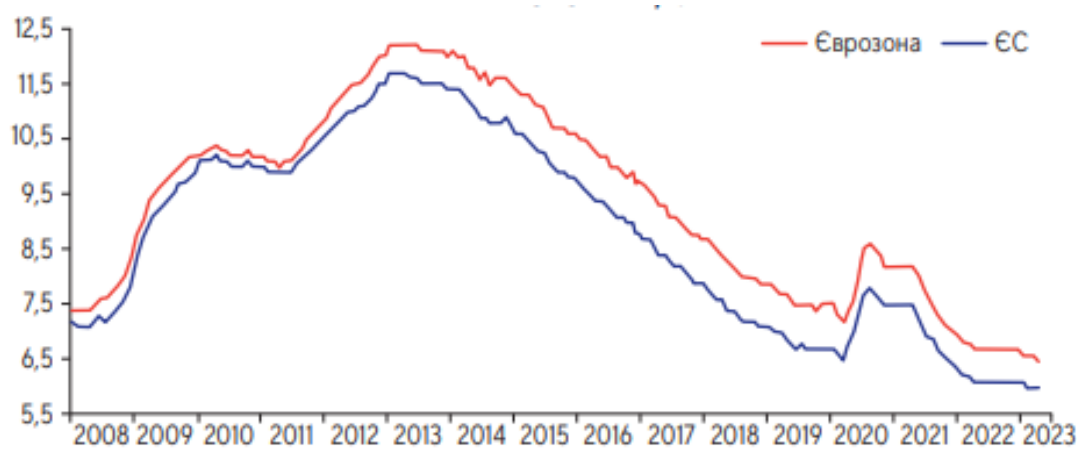
У 2021 році було зафіксовано скорочення кількості населення з 447 млн. До 446,8 млн. Хоча кількість мігрантів в цей рік перевищувала 1,5 млн осіб.

2. Ринок праці

Необхідно відзначити, що в останні роки ринок праці ЄС частково зміг адаптуватися, приймаючи все більше мігрантів, переважно з низьким рівнем кваліфікації. Варто зауважити, що незважаючи на ознаки економічної кризи, зокрема в енергоємних секторах, економіка ЄС продемонструвала кращі результати, ніж очікувалося.

Ринок праці ЄС залишається дуже стійким у зустрічі з кризовими викликами і продовжує показувати рекордний рівень зайнятості та надзвичайно низьку безробітність, що складає всього 6% від загальної працездатної населення на квітень 2023 року.

За даними Євростату, протягом I та II кварталу 2022 року кількість працівників, які отримали роботу в ЄС, збільшилася на 1,3%, з 195 мільйонів до 197,6 мільйонів осіб (Див Рис.2.5).

Джерело: Razumkov zentre

Рис 2.7 Рівень безробіття в країнах ЄС

У багатьох випадках позитивний тренд пов'язаний зі зростанням європейської економіки відновлення після пандемії, яке ще триває. Так, у другому кварталі 2022 року 3,3 мільйона безробітних, що становить кожного четвертого представника цієї категорії, знайшли роботу. Все ж, загальна кількість безробітних в ЄС знизилася не настільки значно, оскільки на заміну тим, хто знайшов роботу, на ринок праці вийшли інші особи. Однак кількість безробітних з урахуванням звільнень та втрати працездатності зменшилася на 0,2 мільйона осіб, з 13,3 мільйона в першому кварталі до 13,1 мільйона в другому кварталі 2022 року.

Це в багатому визначається зростанням зайнятості у секторі послуг, який відновлюється. Компанії в цьому секторі, а також у промисловості та будівництві, відчували значну нестачу робочої сили, але зараз вони активно пропонують вакансії. Також значний ріст зайнятості спостерігається у секторі інформаційно-комунікаційних технологій.

За даними Євростату, кількість працівників у цьому секторі зросла майже на 5% у першому і другому кварталах 2022 року, порівняно з приблизно 3% у попередні роки до пандемії. У той же час, спад зайнятості відбувся у секторах, таких як обробне виробництво, оптова та роздрібна торгівля.

Хоча мігранти становлять додаткове навантаження для державних фінансів у короткостроковій перспективі, якщо вони залишаться у країнах перебування на тривалий термін та стануть активними учасниками ринку праці, вплив на бюджет та економічне зростання цих країн ймовірно буде позитивним. Мігранти, яким дозволено працювати та вільно пересуватися, поводитимуться як економічні мігранти і з часом створюватимуть відповідну додану вартість.

Проте, недостатні інвестиції у людський капітал мігрантів у країнах їхнього перебування на початкових етапах можуть призвести до збільшених витрат у довгостроковій перспективі. Крім того, якщо мігранти повертаються до країни походження після адаптації, вплив на економіку країни, яка їх прийняла, може бути негативним, оскільки початкові витрати не компенсуються доходом від їхньої зайнятості в довгостроковій перспективі.

Процес інтеграції мігрантів і їх залучення на ринок праці країн перебування є складним і тривалим. Мовний бар'єр, невідповідність кваліфікацій та/або необхідність їхнього підтвердження, а також складнощі з влаштуванням дітей до дитячих закладів є стримуючими факторами для участі в робочій силі.

Однак багато країн перебування українців впроваджують активні політики ринку праці, такі як підтримка у пошуку роботи, тренінги та освіта для дорослих, а також мовні курси. Дослідження показують, що вивчення мігрантами мови країни перебування має значний вплив на їхні довгострокові доходи.

Географічні та культурні зв'язки України з Європою, наявність діаспори та статус тимчасового захисту сприяють збільшенню участі осіб, які були змушені мігрувати, на ринку праці. Згідно з прогнозами ОЕСР (2022), загальна робоча сила у всіх країнах Європейського Союзу зростатиме на 0.5% до кінця 2022 року, що вдвічі більше, ніж під час попередньої хвилі міграції у 2014–2017 роках. Найбільший вплив очікується в Чехії (2.2%), Польщі (2.1%), Естонії (1.9%), а також в інших країнах, таких як Угорщина, Латвія, Словаччина, Литва та Румунія, де цей показник коливатиметься від 1% до 1.5%.

За своєю чергою, загальний ріст зайнятості в Європейському Союзі може становити 0.4%. Якщо в середньому серед мігрантів у період 2014–2017 років переважали молоді чоловіки з базовою освітою, то вже у 2022 році ця група переважно складатиметься з жінок з вищою освітою, часто з дітьми. Це ймовірно змінить ситуацію на інших сегментах ринку праці, де зросте попит на робочі місця у сфері послуг, зокрема на неповний робочий день з меншою кількістю нічних змін.

2.3 Перспективи розвитку міграційних процесів в контексті міжнародної співпраці

Оскільки прובה регулювання міграції в країнах ЄС кожного разу по новому знаходить шляхи вирішення ситуацій, можна спрогнозувати подальші дії та створити перелік рекомендацій. Зважаючи на політику багатьох країн-членів щодо союзного права та обмеження суверенітету на користь ЄС, це може призвести до зміни форми утворення на федеративне. Таку думку поділяє дослідник Цесаж М.

Хоча існують і протилежні думки, про розпад ЄС, внаслідок внутрішніх та зовнішніх криз. Наразі ми спостерігаємо загострення конфлікту між Угорщиною та ЄС, коли угорська сторона блокує надання фінансової допомоги Україні. Також загострюється ситуація і на польсько-українському кордоні. В Євро Комісію вважають, що польські політики роблять замало для вирішення конфлікту. Також на це впливають економічна, «криза єврозони» та брекзін Британії.

При цьому саме проблеми в міграційній політиці відіграють ключову роль. Тому що ідеї, які підтримують країни-члени суперечать законам Союзу і національні законодавства можуть перебувати в колізії з загальноєвропейським законодавством.

З другого боку Євросоюз вистаює перед новими викликами та кризами. Прикладом цього є COVID 19. Проблеми, які виникли внаслідок поширення пандемії виявили відсутність компетенції ЄС у сфері охорони здоров'я. У Європейському Союзі функціонують організації, наприклад Європейський центр профілактики та контролю захворювань, які переважно займаються наданням консультацій.

Отже, при розробці Спільної Європейської дорожньої карти зі скасування обмежень, пов'язаних з COVID-19 у квітні 2020 року, Європейська Комісія висунула пропозицію, що ключовим принципом подолання кризи має бути узгоджена та спільна діяльність країн-членів ЄС, яка раніше не використовувалася належним чином.

Отже, зважаючи на посилену уніфікацію процесів в ЄС можна окреслити основні перспективи в регулюванні міграційної політики.

Майбутні перспективи міграційних процесів у Європейському Союзі залежатимуть від того, який шлях вони оберуть: чи буде міграція збільшуватися, чи ж буде зменшуватися. Крім того, вони залежатимуть від складу та якості мігрантів, а також від здатності країн-членів ЄС ефективно приймати, розподіляти та інтегрувати їх у європейське суспільство. Цей процес вважається складним та тривалим.

Ймовірно, міграція буде характеризуватися періодичними коливаннями, коли кількість мігрантів час від часу зростатиме або зменшуватиметься. Загальноєвропейська міграційна політика буде адаптована до змінних національних підходів до нової міграційної ситуації та буде спрямована на зменшення цих відмінностей.

Незворотність міграційних процесів та їх вплив на економіку потребуватимуть уважного дослідження методів регулювання міграції та

визначення довгострокових цілей і пріоритетів як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Регулювання міграційних процесів між країнами-донорами відіграє важливу роль, оскільки Європейський Союз залишається одним з найбільш привабливих напрямків для мігрантів. ЄС повинен активно розглядати можливості зробити свою міграційну політику більш результативною, гнучкою та пристосованою до нових умов.

Наднаціональні регулюючі органи також мають бути пристосовані до функціональної інтеграції, з урахуванням змін у розподілі повноважень між національним та наднаціональним рівнями, особливо в періоди кризових ситуацій. При розгляді перспектив майбутнього в Європі можна виділити кілька сценаріїв, один з яких - ліберальний.

Для цього сценарію буде характерно збереження безумовної свободи переміщення товарів, робочої сили, послуг та осіб всередині Шенгенської зони. Країни ЄС будуть поступово передавати більше повноважень щодо контролю національних (внутрішніх) кордонів на рівень загальноєвропейської відповідальності та під контроль Європейського агентства з безпеки кордонів (Frontex). Один із можливих шляхів лібералізації політики стосовно притулку полягатиме в поширенні практики спонсорського притулку, коли окремі особи чи організації беруть на себе відповідальність, включаючи фінансову, за притулок.

Гуманітарне право країн-членів ЄС стане більш ліберальним, у тому числі будуть розширені всі форми захисту в умовах пандемії для всіх мігрантів, які перебувають на території країни, включаючи незареєстрованих притулок та нелегальних мігрантів (за основою рішень судів Німеччини).

Проведення цього сценарію стане викликом для політичної та економічної сфер. Лідерам країн ЄС доведеться відповісти на питання щодо обґрунтованості економічних переваг від міграції та наскільки реалізація цього сценарію буде вигідною для праворадикальних і популістських партій.

Для деструктивного сценарію буде характерно встановлення довгострокових обмежень на свободу переміщення для осіб з метою захисту національних інтересів країн-членів ЄС. Також передбачається посилення повноважень Агентства Frontex на зовнішніх кордонах ЄС та введення контролю, включаючи санітарно-епідеміологічний, на національних кордонах.

ЄС буде продовжувати фінансування та адміністративні вкладення в створення та утримання центрів для розміщення мігрантів і їх аутсорсинг поза межами ЄС, включаючи країни походження мігрантів, які не є прийнятними для цих цілей.

Процес отримання притулку в країнах ЄС стане подібним до лотереї, де країни-члени самостійно визначатимуть критерії (такі як стать, вік, релігійна належність, країна походження тощо), за якими будуть відбиратися кандидати на притулок або трансфер в рамках встановлених квот ЄС. Нелегальний в'їзд на територію ЄС та незаконне перетинання кордонів (в тому числі за допомогою контрабандистів і торговців людьми) може суттєво ускладнити можливість отримання притулку.

Іншим варіантом є перехідний сценарій, у межах якого Європейський Союз зацікавлений у досягненні компромісу щодо розподілу відповідальності між країнами-членами ЄС у прийнятті нових гуманітарних мігрантів, поєднуючи це з посиленням контролю на кордонах.

Для цього сценарію буде характерне збереження свободи переміщення всередині Шенгенської зони з введенням певних обмежень, наприклад, вимагати наявності імунітету відповідно до вимог імунізаційних паспортів для в'їзду іноземців.

У сфері охорони загальноєвропейських кордонів країни-учасники ЄС будуть все більш зацікавлені у співпраці з країнами, які не входять до ЄС, що дозволить посилити спільні заходи та операції поза межами Євросоюзу.

Отримання притулку або інших форм захисту буде ускладнене процедурно, що може призвести до обмежень у правах осіб, які шукають притулок.

Ймовірно, жоден з описаних сценаріїв не буде повністю реалізований у всіх країнах ЄС. Європі потрібні нові та креативні підходи до управління міграцією та контролю кордонів, які відповідали б викликам XXI століття.

Висновки до розділу 2

Були описані особливості міграційної політики Євросоюзу за останні десятиліття. Були наведені основні міграційні шляхи мігрантів північної Африки. Розглянуто основні юридичні аспекти врегулювання міграційного питання в 2015-2017 роках. Також описані основні тенденції міграційних процесів в 2019 та 2022 роках.

Також були описані міграційні тенденції в ЄС. Надана оцінка впливу міграції українців на економічне становище країн Євросоюзу. Та розглянуті основні фактори асиміляції українців у європейське суспільство.

Розглянуті основні прогнози розвитку міграції в унарному, деструктивному форматі відносин країн ЄС.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота присвячена вивченню впливу військового конфлікту в Україні на стан та подальший розвиток міграційних процесів в країнах Європейського Союзу (ЄС).

За аналізом даних та літературних джерел можна зробити висновок, що війна в Україні спричинила значний наплив біженців та мігрантів до країн ЄС, зокрема до східної та центрально-східної частини Європи. Цей наплив має серйозний вплив на соціально-економічний та політичний контекст приймаючих країн, а також на самі міграційні процеси у ЄС.

Військовий конфлікт в Україні призвів до активізації міграційних потоків, зміни складу та напрямків міграції. Країни ЄС змушені були адаптувати свою міграційну політику та механізми прийому біженців та мігрантів для ефективного управління кризовою ситуацією. Багато країн стикнулися з викликами в інтеграції та адаптації мігрантів у суспільстві, що вимагало нових стратегій та ресурсів для успішного вирішення цих проблем.

Зокрема, війна в Україні підкреслила необхідність покращення співпраці між країнами ЄС у сфері міграційної політики, використання більш гнучких та адаптивних механізмів управління міграційними потоками, а також розробки та впровадження інтеграційних програм для успішної асиміляції мігрантів у суспільство.

У цілому, дослідження впливу війни в Україні на міграційні процеси в країнах ЄС підкреслює актуальність проблеми та необхідність подальшого вивчення цього питання для розробки ефективних стратегій в управлінні міграційними потоками в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Key migration terms. IOM UN Migration. URL: <https://www.iom.int/keymigration-terms> (date of access: 16.05.2022).
2. Бандурка А. Административно-правовое регулирование миграционных процессов в Украине : диссертация. Харьков, 2002. 182 с.
3. Мосендз С. Государственная миграционная политика в современной Украине : диссертация. Киев, 2003. 199 с.
4. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів: навч. Посібник. Кол. авт. Дніпропетровськ, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2012. 326 с.
5. Docquier F., Ozden C., Peri G. The wage effects of immigration and emigration. OECD Elsa Seminar Series. 2010. URL: <https://www.oecd.org/els/47326474.pdf> (date of access: 16.05.2022).
6. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. Політичний менеджмент. 2006. № 2. С. 127–139. URL: https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/rovenchak_vyznachennia.pdf (дата звернення: 16.05.2022).
7. Кислий О. Є. Демографічний вимір історії /О. Є Кислий. – К.: Арістей, 2005. – 328 с.
7. Short-term migration. An official website of the European Union. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/short-term-migration_en (date of access: 16.05.2022).
8. Seasonal migrant workers. OECD Glossary of statistical terms. URL: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2402> (date of access: 16.05.2022).
9. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання : монографія. Львів : ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І.

Доліш. НАН України», 2019. 263 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190006.pdf> (дата звернення: 16.05.2022).

10. Long-term migration. An official website of the European Union. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/long-term-migration_en (date of access: 16.05.2022).

11. Мельниченко О., Удовиченко Н. Трудова міграція: сутність і засоби реалізації державної політики. Administration. 2017. № 1(56). URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17693/1/ТРУДОВА%20МІГРАЦІЯ.pdf> (дата звернення: 16.05.2022).

12. Martin S. Forced migration, the refugee regime and the responsibility to protect. Global responsibility to protect. 2010. Vol. 2, no. 1. P. 38–59. URL: <https://doi.org/10.1163/187598410x12602515137338> (date of access: 18.05.2022). 13. Drotbohm H. Deportation: an overview. The encyclopedia of global human migration, edited by immanuel ness. 2013.

14. Campana A. Sürgün: the crimean tatars' deportation and exile. SciencesPo. URL: <https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacreresistance/fr/document/suerguen-crimean-tatars-deportation-and-exile.html> (date of access: 16.05.2022).

15. Ferrie J. P., Hatton T. J. Two centuries of international migration. SSRN electronic journal. 2014. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2377602> (date of access: 18.05.2022).

16. Українознавчий аспект соціокультурного освоєння українцями “Дикого поля” в VІV – VІІІ ст. Наукові записки. Серія: ІСТОРИЧНІ НАУКИ. 2014. № 20. С. 154–162. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Proskurova_Svitlana/Ukrainoznavchyi_aspekt_sotsio_kulturnoho_osvoiennia_ukraintsiamy_Dykooho_Polia_v_XIV__XVIII_st.pdf (дата звернення: 18.05.2022).

17. McKeown A. Global migration and regionalization, 1840-1940. UC Santa Cruz Mapping Global Inequalities. 2007. 40 URL: <https://escholarship.org/content/qt4t49t5zq/qt4t49t5zq.pdf?t=lnqgsp> (date of access: 18.05.2022).

18. Xu D. The effects of immigration restriction laws on immigrant segregation in the early twentieth century U.S. *Journal of Comparative Economics*. 2020. Vol. 48, no. 2. P. 422–447. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jce.2019.10.004> (date of access: 23.05.2022).

19. Fernando J. Globalization. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/g/globalization.asp> (date of access: 18.05.2022).

20. Zubiashvili T. Globalization and migration processes. MIRDEC-4th, International Academic Conference on Social Science, Multidisciplinary and Globalization Studies. 2017. P. 29–35.

21. Rapoport H. Migration and globalization: what's in it for developing countries?. *International Journal of Manpower*. 2016. Vol. 37, no. 7. P. 1209–1226. URL: <https://doi.org/10.1108/ijm-08-2015-0116> (date of access: 23.05.2022).

22. Grieveson R., Landesmann M., Mara I. Future migration flows to the EU: adapting policy to the new reality in a managed and sustainable way. Wien, 2021. 24 p. URL: <https://wiiw.ac.at/future-migration-flows-to-the-eu-adapting-policy-to-the-newreality-in-a-managed-and-sustainable-way-dlp-5808.pdf> (date of access: 18.05.2022).

23. Malta Declaration by the members of the European Council on the external aspects of migration: addressing the Central Mediterranean route. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/02/03/maltadeclaration/> (date of access: 18.05.2022).

24. Migration flows in the central Mediterranean route. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/centralmediterranean-route/> (date of access: 18.05.2022).

25. Legal migration: Council adopts blue card directive to attract highlyqualified workers. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/10/07/legal-42-migration-council-adopts-blue-card-directive-to-attract-highly-qualified-workers/> (date of access: 18.05.2022).

26. Information for people fleeing the war in Ukraine. European Council. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eusolidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/information-people-fleeing-war-ukraine_en (date of access: 18.05.2022).

27. Вплив українських мігрантів на економіки країнреципієнтів. Ольга Туча, Інна Співак, Ольга Бондаренко, Ольга Погарська